

roepen verstevigd. De schrijver loopt zich zelf te veel in den weg, om den lezer in- en uitzicht te geven.

Er staat niets verkeerd in het boek, men kan het ieder rustig in handen geven, maar laat de schrijver den volgenden keer weer zorgen, dat men, door zijn boeken aan te bevelen, goede leetuur aanraadt niet alleen om de strekking, maar doordat de schrijver het beste heeft gegeven, wat hij kon. Daar heeft het publiek recht op.

Gron.

H. S.

VROUWENVRAGEN

In de lijn der geslachten. 1)

Kortgeleden hebben de socialistische vrouwen het zesde lustrum van haar Vrouwenbond gevierd en daarbij hebben ze zich ook bezig gehouden met ons, vrouwen van Christelijken huize.

Zelf zaten ze daar in het volle besef van eigen grootheid. In de zaal, rondom de tafeltjes, getooid met felroode tulpen, de duizenden bezoekers, op het podium de pioniersters, die dertig jaar geleden het aarzelende begin der vrouwenclubs hadden geleid; achter den kathedraal de kopstukken der socialistische partij met klinkende lofredenen op eigen kunnen en eigen doen.

En vanaf de hoogte van het eigen feestgetij keek men naar de wereld rondom. En zoo bleef ook de blik rusten op de Christelijke vrouwengroep.

O nee, het was niet veel bijzonders noch veel verdienstelijks, wat daarvan te melden viel. Die Christelijke vrouwen, dat waren eigenlijk de achteraanblijvers.

Kijk eens, zoo zeiden ze, in de geschiedenis is het zóó gegaan: eerst werden de vrouwen in Engeland wakker, toen volgden de Fransche, Nederland kwam pas veel later. En in Nederland ging weer de stad vóór het platteland en de burgerlijke vrouwen vóór de vrouwen der arbeiders. Maar de allerlaaststen, die ontwaakten, waren toch de Christenvrouwen. Die zijn eigenlijk nu in dezen tijd pas bezig Klaas Vaak z'n afscheid te geven, de slaperige oogen wat open te wrijven en de wereld rondom zich eens goed wakker aan te kijken.

Schrikt u een beetje, dat een ander ons zóó ziet? Hoeft niet, hoor, want deze klanken zijn heelemaal geen nieuws.

Vroeger, toen schold men ons als menschen van de nachtschool. Nu zijn we bezig wakker te worden. We gaan er dus op vooruit. Want tusschen slapen en wakker worden is toch altijd nog een hemelsbreed en hoopvol verschil.

En let er eens op, alleen de vrouwen zijn nog maar in dit morgenstadium. De Christelijke mannen, die noemt men niet. Want die heeft men al lang ontdekt op de groote levensmarkt, waar ze hun zaken doen, waar ze zich laten gelden zóó, dat zelfs de socialisten hun hebben moeten zien. Wie noemt daar den naam van Colijn, van De Wilde, van de mannen der Christelijke Vakbeweging? Ja, ze zijn er — de grooten, maar ook de kleinen, de mannen van naam en de getrouwen op hun stillere posten, doch allen trouw aan hun beginsel en daarin aan hun God.

Nee, de Christelijke mannen, dat moeten zelfs tegenpartijders erkennen, zitten niet meer in de nachtschuit. Zij trekken vooraan en wijzen mee den weg en men volgt hen, gewillig of mopperend, maar — men volgt.

Doch, deze wakkere mannen hebben ook vrouwen. Slaperige, passieve vrouwen, die het leven maar een beetje langs zich heen laten glijden. Haar zie je niet in 's werelds gewoel. Zij stonden niet in de gelederen, toen de strijd om het vrouwenkiesrecht werd beslecht. In gemeenteraad noch kamerclub kan men ze ontmoeten. Zij strijden niet mee voor het kleine gezin, ze doen niet mee met de propaganda voor vergemakkelijking der echtscheiding, noch met den eisch van arbeid voor de gehuwde vrouw. Zij liepen niet mee achter de leuze van moederloon en moederschapszorg. Zij waren altijd de stillen, die thuis haar werk deden, zonder rumoer, zonder lawaai, zonder fanfares.

Maar stil zijn is niet hetzelfde als slapen! Of slaapt de plant, die stil in de aarde wegsterft, haar nieuwe kiem voedt, opgroeit zachtzinnig zonder geluid en zie zij bloeit en zendt haar geuren uit, en zie zij draagt vrucht, dertig- en zestig- en honderdvoud.

Er staat van onzen Heiland zoo iets heel bijzonders in de Profeten: Hij schreeuwt niet, noch verheft Hij Zijn stem, noch zal Zijn stem op de straat laten hooren.

En zoo is het geweest, al de eeuwen door, niet door kracht, noch door geweld, maar door het stille werk van den Geest des Heeren is het Koninkrijk Gods gebouwd. Het kwam en het groeide en zie, de aarde wordt van de kennis des Heeren vol.

1) Toespraak, gehouden te Zwolle, 14 Juni 1939, bij gelegenheid van den 2den Bondsdag van den Bond van Gereformeerde Vrouwenverenigingen.

Zoo is er ook de groote kracht van den stillen wandel der vrouwen. Een wandel zonder veel woorden, maar van een groote, innerlijke sterkte.

O ja, er kunnen tijden zijn, dat de Deborah's optrekken, dat Mirjam vóóran gaat met haar trommel en rei, doch dat zijn de uitzonderingen. De plaats, die God de meesten onzer gegeven heeft, is op den achtergrond, op de tweede rij, achter en naast en in de schaduw van den man, die vóórop gaat.

Maar dat hindert niet. Gods plaats is altijd de goede plaats. En de meeste vrucht zal ons leven dragen, zoo wij gehoorzaam zijn, daar, waar God ons stelde.

En nu denk ik aan de heldendaden, die onze grootmoeders en onze overgrootmoeders hebben verricht op de stille plaats, waar haar leven verliep. Voor de wereld waren ze de vergetenen, de „slapenden“, misschien wel analphabelen en vrouwen van de nachtschool. Maar in Gods kerk zijn ze Moeders, wier beeld ons nu nog wenkt. „Wij willen óók zoo wezen, haar nakroost, niet ont-aard“.

Wat hebben ze dan gedaan, die vrouwen, in een tijd, toen er van de socialistische vrouwenbeweging nog geen spoor te bekennen viel? O, heel eenvoudig. Zij hebben naast haar mannen gestaan in de vele dingen — groot en klein — die er voor God te doen waren.

Ik denk aan de vrouwen der Afscheiding. Mid-den in haar tijd hebben ze gestaan als heldinnen Gods. Ze hebben met haar mannen haar huizen opengezet voor de godsdiensttoefening: een doopdienst in de huiskamer, een avondmaalsbediening op de deel, een hagepreek op het erf. En als loon ontvingen ze, dat ze als misdadigers werden behandeld.

De mede-dorpsbewoners gooiden de ruiten kapot, de veldwachter beboette ze en de burgemeester zond soldaten ter inkwartiering. Zelf moesten ze slapen op den hooizolder, want het beste bed werd opgeëischt voor de dienaren des konings. En als het geld voor de hooge boete ontbrak, werd huisraad en kleeren bij opbod verkocht. Het is zelfs gebeurd, dat een vrouw der Afscheiding voor de oogen van het publiek haar rok heeft moeten uittrekken, omdat de officier bij de boedelbeschrijving juist dien bepaalden rok voor den verkoop had opgeschreven. Zij zagen het speelgoed van haar kinderen verhandelen, de moeders, en de hemdjers en luiers, die ze gemaakt hadden voor de baby, die over twee maanden zou geboren worden! —

Dát hebben onze overgrootmoeders gedaan. Die stille, vergeten vrouwen, ver weg op hun dorpen — geen socialist zou ze hebben opgemerkt. Maar sliepen deze? Neen, niet waar, ze stonden midden in de branding van haar tijd. Als wachteressen des Heeren volbrachten zij de heilige wake.

O neen, van vrouwenrechten spraken zij niet, maar wel van het hooge recht des Heeren: het recht op een onvervalschten Bijbel, het recht op een zuivere kerk, het recht van den Koning der kerk op gehoorzaamheid van Zijn dienaren!

En omdat zij — naast haar mannen — getrouw zijn geweest en niet de versmaadheid, noch de armoede, noch de onderdrukking hebben geacht, bezitten wij nu een kerk, waarin het zuivere Woord Gods Zondag aan Zondag gepredikt kan worden. Wij behoeven geen uren te reizen voor een zuivere bediening van Gods Woord. Het is vlak bij ons, naast onze deur! En dat, dat hebben de vrouwen der Afscheiding — met medewerking van de genade Gods — voor ons bevochten. —

Ik denk aan de vrouwen, die op deze generatie volgden. Het heilig erfstuk, dat de ouderen haar hadden nagelaten, dat was de vrije kerk.

Rust was er in het land weergekeerd en ongehinderd hielden des Zondags de Afscheiden hun godsdiensttoefeningen in de kleine, bescheiden schuurkerkjes.

Maar de strijd was daarmee niet uit! Hij was alleen maar verlegd naar een ander terrein!

Náást de vrije kerk de vrije Christelijke school! En zie, gelijk bij het voorgelicht om de kerk, zoo begon nu weer een jarenlange, ononderbroken kamp om het Christelijk onderwijs: om het recht, niet alleen des Zondags, maar ook door de week de kinderen op te voeden naar de eischen van hun weg. De doopbelofte gold toch ook voor het onderwijs, voor de daden Gods in de geschiedenis, voor Zijn grootheid in de natuur, voor de onderwijzing in Zijn Woord niet het minst!

Weér streden de vrouwen naast haar mannen. En zij hadden niet het gemakkelijkste aandeel in den strijd. Want kwam het niet in hoofdzaak op háár neer, dat elken Maandagmorgen van het karige weekloon de dubbeltjes klaar lagen voor den meester? Die dubbeltjes, waarvan de leermeester, het onderhoud van het schoolgebouw en het tractement van den onderwijzer moest worden betaald.

Maar zij zijn getrouw geweest, deze vrouwen, die onze moeders en onze grootmoeders waren. Week op week, jaar op jaar, hebben ze op de huishouduitgaven bezuinigd om haar kinderen toch maar te geven, wat de trouw aan Gods Woord van hen eischte.

Zij hebben gebedeld bij den Koning en zijn terug-

gewezen. Zij zijn verguisd en geboycot door hun dorpsgenooten. Maar ook, zij hebben armoede en verachting niet geteld, doch door háár getrouwheid hebben wij nu het bezit van onze eigen vrije, Christelijke school.

Ja, meer nog. Mèt haar mannen hebben zij zelfs een Universiteit opgericht en Stichtingen van barmhartigheid van allerlei aard in het leven geroepen!

Stille, vergeten vrouwen waren het, wier namen in de historie der moderne vrouwenbeweging niet worden genoemd, — vrouwen in de stad en vrouwen op de dorpen.

Maar — heldinnen Gods, wachteressen, die de heilige wake vervulden bij Gods Woord, bij haar kind.

En nu wij, die vandaag onzen tweeden bondsdag vieren.

Kunnen wij nu met de armen over elkaar gaan zitten, genietend van wat het voorgelicht voor ons heeft opgebouwd: een vrije kerk, een vrije school, en zooveel andere goede dingen meer?

Neen, dat kunnen we niet! De strijd is voor Gods kerk hier op aarde nóóit uit!

Zeker, wij zijn rijk; wij bezitten veel, waar we elken dag voor moeten danken. Maar nieuwe vijanden rukken aan, geraffineerder en meer gecompliceerd en daardoor minder te herkennen dan die, waartegen onze grootmoeders hadden te vechten. En hun aanval is geweldig.

Het is een stormloop, fel en hevig, op alle dierbaarheden en grondslagen, waarop ons Christenleven is gebouwd: op de kerk, den Bijbel, het huwelijk, het gezin, de jeugd. Niets is meer veilig voor hun verwoestend en ondergravend werk.

Kunnen wij als zwakke vrouwen daar tegenop? Wat zegt u, zwakke vrouwen? Niemand is zwak, die staat in het geloof en daardoor in de sterkende kracht des Heeren.

Dat is het eerste, wat wij noodig hebben. Te kunnen zeggen:

Ons staat de sterke Held terzij,

Dien God ons heeft verkoren.

Vraagt gij Zijn naam? Zoo weet

Dat Hij de Christus heet.

Gods eigene, uitverkoren.

Dat is het eerste en allervoornaamste: de kracht van geloof en gebed.

Maar daarnaast loopt de weg der middelen, waaraan God ons bindt. En één van die middelen is wel onze vrouwenvereniging, waar wij samenkomen om bij het licht van Gods Woord onzen eigen tijd te verstaan, den vijand te leeren onderkennen, te weten hoe dien te weerstaan, en hoe ons leven recht op te bouwen in de gehoorzaamheid des geloofs.

Samen, stoel naast stoel, op onzen vereenigingsavond, de hoofden gebogen over den Bijbel; samen besprekend en oplossend bij den kandelaar van het Woord des Heeren onze vragen en problemen; en dan naar huis, naar ons gezin, naar ons werk, overal waar God ons onze plaats gaf, en het uildragen en betrachten, niet alleen, o, alstublieft niet alleen in woorden, maar vooral in daden van geloof en liefde.

Het is heerlijk, een Christenvrouw te mogen zijn.

Altijd, maar in onze dagen wel bijzonder. Het vraagt van ons de grootste inspanning, de toewijding van al onze krachten. Het vraagt soms den moed om alleen te durven staan.

Maar geen nood, wij zijn in des Heeren dienst. Ziet de dienstmaagden des Heeren: ons geschiedt naar Zijn Woord.

Neem ons leven, laat het, Heer,
Toegewijd zijn aan Uw eer.
Neem onze handen, dat ze 't merk
Dragen van Uw liefdewerk.

Zij mijn wil in mij gedood.
En Uw wil mijn dagelijksch brood;
Maak mijn hart tot Uwen troon,
Vader, Heil'ge Geest en Zoon.

W. Cr. — de V.

Duitschland en de bijbel.

Korten tijd vóórdat Stalin en Hitler elkaar ontmoet hebben in een non-agressiepact, circuleerde in de pers onderstaand berichtje (uit „Timotheüs“):

Dezer dagen lazen we een bericht, waarvan we nog maar hopen, dat het niet geheel juist is of blijkt op een misverstand te berusten. Deze mededeeling luidt aldus: De rijksuitgeverijkamer in Duitschland heeft bevel gegeven, dat de verkoop van den Bijbel en andere christelijke boeken in de toekomst slechts mag geschieden in kerkelijke boekwinkels. De andere boekhandelaren zullen den Bijbel alleen mogen verkoopen, indien deze speciaal bij hen is besteld.

Is dit besluit werkelijk genomen, dan blijkt er wel uit, dat men het Woord Gods in zijn loop wil beperken bij onze Oostelijke buren. Er is natuurlijk geen sprake van verbieden, maar wel wordt de algemeene verspreiding van den Bijbel en van andere christelijke boeken er door tegengewerkt.

Het „Algem.

Voor de
zojuist nieu-
de verkoop
gens deze
en uitgever-
telijke uitg-
lektuur, of
willen. Ind-
behouden, r-
uitdrukking
de grens ge-
uitsluitend
verstaan m-
oriënteerde
den niet-cha-
telijke gesel-
ling in de
aan te p-
boekhandela-
volgens één
firma's, die
geëxploiteer-
is het chris-
lingen ter a-

De tang va-
is communist.

In het „A-
ds D. J. Baas

De vraag
God Abel
offeren, is
God, in Zijn
van op een
schuldige te
Men heeft
IK liefgeha-
haalt zich c-
„Abel heb-
(schijnbaar
in dezen zi-
sing en beto-
op de twee
Jakob heeft
Voor K
geen gew-
„Er is bij
2:11; verge-
hoogst Gerf-
omdat de z-
ling. God
niet onheer-
Abel zc
God zo

Twee kwe-
op deze wijze
zing van ha-

De H. Veld-
brochures, be-
mij de uitlat-

We kun-
Eén der pu-
procedure te-
kwestie der
blad o.m. op-

De (part-
pretatie
treft, dat d-
Wanneer r-
anders is
lijkheid
interpre-
particuliere
geval laat
blind h-
achteraf be-
zettelijkheid
zou zoo ie-
wijzen, wa-
pretatie, d-
interpretati-
dan is daa-
maar het
culiere syn-
preteert d-
dat de cla-
welgering
gemotiveer-
rechtsregel-
wanneer c-
geacht wor-
vastzat.
Zoo denke-

Naar ik u-
heeft prof. V-
wat kerkbo-
Janse, dat
zijn bijgedra-
Ik weet niet
die bladen,
bevalen, ter-
verklaring la-
die zijn be-
rikanische
dat er nog
men den he-
recht te doe-

Prof. Rie-
„Geref. Th-